

Moszkovits János

Idegen földre ne siess...

Kallós Zoltán emlékére

Sok tízezer embernek, talán több száz-ezernek lehet közvetlen élménye *Kallós Zoltánról*. Találkozhatott vele bármerre Erdély tájain, mezőségi szülőföldjétől a Székelyföldre, Magyarországra is át-át ruccant, élt és tanított második hazájában a Kárpátokon túl, a moldvai és a gyimesi csángóknál, gyűjtötte a népdalokat, ott volt lakodalmakban és temetéseken, fel-tűnt a vásárokon, a feketetőin mindig ott volt, népművészeti tárgyakért, bokályért, lajbiért alkudott, volt, hogy felfelé srófolta az árat, hogy jobban járjon az eladó, írt és szerkesztett, táncházat, tábort és találkozókat szervezett, szórványkollégiumot indított saját házában, a kommunis-ták által elkobozott, majd visszaszerzett kúriáján, intézményt alapított, miközben ő maga már régen intézmény volt: Zoli bácsi.

Szellemi, tárgyi hagyatéka a több mint 14 ezer dal és hatezer népművészeti anyag a XIX. és a XX. századból, magyar, román, szász. A gyűjtést 13 évesen kezdte. Adatközlői gyorsan megnyíltak előtte, mert értette a népet s a nyelvét, románul, cigányul is kiválóan beszélt. Romániában mégis veszélyes nacionalistaként tartották nyilván, a kommunista titkosrendőrség zaklatta, megjárta a jilavai, a bukares-ti, a nagyenyedi börtönt és a hírhedt Du-na-csatornát. A budapesti kommunista elit se nézte jó szemmel, magyarkodónak tartotta. Igaz magyar ember volt, aki szerette az övét, s becsülte a többi nemzetet.

Történt, hogy a 2000-es évek közepén rendhagyó kéréssel fordultam hozzá, el-mehet-e válaszüti népzenei és kézműves

táborába kilencéves kislányával egy román család. Alapítványa tánctáboraiban megfordult már más nemzetiségű ember szépszerivel a világ több pontjáról, de magyar népzeneire még nem jelentkezett román gyermek s anyuka - mondta, s hozzátette: jöjjenek, tanuljanak, de itt mindenkinek énekelni kell. A közös énektanulást egyébként Zoli bácsi annyira szigorúan vette, hogy ezen a foglalkozáson maga is mindig részt vett, s ha valaki nem énekel, szülő vagy gyermek, azt rendre utasította. A tábor végeztével - amikor anya és gyermeke már remekül fújta a mezőségi és csángó dalokat - értük jött a román

apuka. Zoli bácsi beinvitálta a ház zsúfolt múzeumába (akkor még csak készülőben volt az új épület), s a ládákban rejtőző kincseit is megmutatta, románul mesélte a becses darabok történetét, s beszélt munkájáról, a zenegyűjtésről, a gyimesi és a moldvai csángókról, utóbbiak történetéről, római katolikus hitéről, archaikus magyar nyelvről.

– Tudja, alig egynegyedük beszéli már ősei nyelvét, mert a román állam elvette iskoláikat, s egyházi segédlettel románá neveli át őket, még a templomban se engedélyezik a magyar nyelvű szertartást. Nekünk, nekem is, de magának is az lenne a feladatunk, hogy ezt a magyar népcsoportot ősi kultúrájával, hagyományával megtartsuk, mert ez közös értékünk, meg kell becsülnünk - magyarázta Zoli bácsi. Aztán így folytatta román vendégének: a moldvai csángók sorsa meggyezik a szintén beolvasztásra ítélt negyedmillió Timok-völgyi vlachokével, akiknek románságát a szerb állam vitatja el. (A *Timok-völgyiek nem azonosak a*

jóval kisebb létszámú vajdasági románokkal, akinek kollektív jogait már a 2000-es évek elején elismerte Szerbia - a szerk.) Ugyanolyan fontosnak tartom szóvá tenni ezt bármilyen fórumon, hiszen ez bűn, anyanyelvi oktatás és templomi szertartás nélkül halálra vannak ítélve, a román nagyszülők már nem értik a szerbül beszélő unokákat. Zoli bácsi teljesen meggyőzte a bukaresti látogatót, aki azóta is továbbadja az övéi körében válaszúti élményeit és az üzenetet: szülőföldjén tart hassa meg ki-ki a saját identitását.

Nekem ez a legemlékezetesebb élményem Kallós Zoltánról, s amikor eszembe jut, meghallgatom a tőle kapott cd-ét, amelyen kedvenc gyimesi dalát énekli: Idegen földre ne siess...

Szól ez mindazoknak, akik elhagyták vagy elhagyni készülnek hazájukat.

Kallós Zoltán szerdán eltávozott, de nem idegen földre. Lelkisége, szellemsége mindvégig közöttünk marad. Isten nyugosztalja Zoli bácsit.

(Forrás: *Figyelő*, 2018. február 15.)

Életrajza

1926 március 26-án született a mezőségi szórványvidéken, a Kolozsvártól 26 kilométerre fekvő Válaszúton. Gyermekévei idején a vegyes nemzetiségű faluban, anyanyelvével párhuzamosan a román valamint a cigány nyelvet is megtanulta. Tanulmányait Kolozsváron folytatta, majd a sepsiszentgyörgyi Tanítóképzőbe iratkozott, ám tanítói oklevelét már Kolozsváron szerezte meg. Sikeresen felvételizett a Zeneművészeti Főiskolára, ahol többek között *Jagamas János* tanítványa. Jagamas arra ösztönzi, hogy tudatosan folytassa a már kisdíák korában elkezdett gyűjtéseit. 1946 és 1950 között

tanító Magyarvistán, 1951 és 1955 között egyetemi hallgató, majd tanító Lészpeden és a Gyímes-völgyében, azóta Kolozsváron él. Kötetei: *Balladák* könyve (1969), *Új guzsalyam* mellett (1973), *Tegnap a Gyímesben jártam* (1989), *Balladák új könyve* (1996), *Világszárnya* (2003), *Elindulék este guzsalyasba...* (2004), *A gyimesi csángók tánc élete és táncai* (2005).

A kommunizmus első évei előrejelzik hányatott életét. Családja „kulák”-listára kerül, s ezért eltávolítják a Zeneművészeti Főiskoláról. Így jut álláshoz tanítói